

Bồi dưỡng giá trị thẩm mỹ thông qua giáo dục Âm nhạc cho sinh viên Trường Đại học Trà Vinh

Nguyễn Quốc Sơn

GV Trường Đại học Trà Vinh

Received: 19/9/2023; Accepted: 22/9/2023; Published: 25/9/2023

Abstract: Values are a measure of the standard value scale of each country and nation, thereby orienting everyone to follow, contributing to improving people's knowledge and strengthening the nation's culture. Therefore, fostering and enhancing aesthetic values for the young generation in general, and for Tra Vinh University students in particular, is of great significance. Among them, the method of transmitting aesthetic values through music education has spread very quickly. Music always has an important position and role in every person's life, as a means of conveying educational content about love for the homeland and moral education.

Keywords: Aesthetic value; music; university; student

1. Đặt vấn đề

Quan hệ thẩm mỹ là một loại quan hệ trong hệ thống các quan hệ xã hội của con người nhằm nhận thức, khám phá, đánh giá, sáng tạo tự nhiên và xã hội theo quy luật của cái đẹp. Việc hình thành những giá trị thẩm mỹ ở con người đến mức độ nào, trình độ nào, phụ thuộc vào nhiều yếu tố, trong đó có cả yếu tố khách quan và chủ quan. Âm nhạc (AN) cũng là một loại hình nghệ thuật, hàm chứa các giá trị thẩm mỹ rất lớn, là sự cô đọng cao nhất của quan hệ thẩm mỹ. Việc bồi dưỡng, các giá trị thẩm mỹ cũng là một mặt, một khía cạnh phản ánh trình độ phát triển của đất nước, mà nhân tố chính ở đây chính là thế hệ trẻ. Điều đó lại càng có ý nghĩa hơn nếu trong quá trình giáo dục nói chung và nội dung giáo dục AN nói riêng có thể truyền tải các giá trị thẩm mỹ, làm cho nó thấm đẫm, luôn hiện hữu trong nhận thức, lối sống và khả năng thưởng thức cái đẹp của sinh viên (SV).

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Thực chất vấn đề định hướng các giá trị thẩm mỹ thông qua giáo dục âm nhạc cho sinh viên Trường Đại học Trà Vinh

Theo quan niệm của lý luận Mác – Lênin: Định hướng các giá trị thẩm mỹ là quá trình giáo dục có mục đích, thông qua việc *chỉ đạo, phân tích, đánh giá, cảm thụ của chủ thể thẩm mỹ trước khách thể thẩm mỹ đang tồn tại khách quan, từ đó nâng cao nhận thức và hướng dẫn hành động theo tiêu chí của cái đẹp.*

Như vậy, có thể thấy nội hàm của khái niệm đã chỉ rõ cơ chế định hướng chính là quá trình định hình

nội dung tương tác, tác động qua lại giữa các yếu tố chủ quan và khách quan, từ đó làm cho chủ thể ngày càng hoàn thiện hơn về mặt tư duy, khả năng phân tích, đánh giá bản chất của các sự vật, hiện tượng đang tồn tại, đồng thời củng cố hoạt động thực tiễn.

Xu thế toàn cầu hóa, tiếp diễn và giao thoa văn hóa ở nước ta đã và đang phát triển mạnh mẽ, AN cũng nằm trong xu thế đó. Mỗi tác phẩm AN đều chứa đựng trong nó những giá trị mang tính toàn cầu. Vì thế, văn hóa nói chung và AN nói riêng chính là khẳng định nét đẹp văn hóa, giá trị thẩm mỹ một cách ý nghĩa của quốc gia, dân tộc.

Hiện nay, đất nước đang ngày càng phát triển, đạt được những thành tựu to lớn, đời sống của người dân ngày càng được đáp ứng đầy đủ hơn về vật chất và tinh thần. Do vậy, nhu cầu giải trí của con người cũng ngày càng đa dạng và phong phú. Để đáp ứng được nhu cầu đó, AN đã có sự thay đổi, ngoài những tác phẩm mang tính chất truyền thống, thì bên cạnh đó là sự ra đời của hàng loạt các tác phẩm AN mang xu hướng hiện đại để phù hợp với lứa tuổi, tầng lớp xã hội, đặc biệt là đối tượng SV. Nhìn nhận khác quan, đại đa số những tác phẩm AN đó đều hàm chứa rất nhiều ý nghĩa thiết thực trong đời sống tinh thần của con người, đặc biệt luôn hướng con người đến giá trị của cái đẹp, mà cụ thể hơn chính là các giá trị chân - thiện - mỹ.

Có thể khẳng định, mục đích cuối cùng của mọi tác phẩm AN là đem đến những giá trị hoàn chỉnh, mang tính thẩm mỹ. Thông qua việc thưởng thức các tác phẩm AN giúp cho con người nói chung và SV nói riêng có điều kiện thưởng thức cái hay, cái đẹp,

tinh hoa của nền văn hóa, từ đó làm cho nhân quan thẩm mỹ của họ ngày càng có sự đổi mới, phát triển hơn. Bên cạnh những điểm nổi bật đó, xoay quanh vấn đề AN và định hướng các giá trị thẩm mỹ thông qua giáo dục âm nhạc vẫn còn rất nhiều những hạn chế, thiếu sót như: thị hiếu sai lệch, cảm thấy thích thú với những sản phẩm không lành mạnh, đi ngược lại truyền thống dân tộc, cảm thụ chưa đúng, nhầm lẫn giữa các tác phẩm AN mang đậm giá trị nghệ thuật với các sản phẩm phản giá trị văn hóa. Chính những thị hiếu sai lệch đó đã dẫn đến sự suy thoái về đạo đức và lối sống trong một bộ phận SV. Qua điều tra tại nhà trường, hiện nay chỉ có 9,5% SV thích nghe nhạc cách mạng và truyền thống dân tộc.

Cùng với đó, đội ngũ GV giảng dạy môn AN tại Trường Đại học Trà Vinh, với tính cách là chủ thể của hoạt động giảng dạy, họ đã được đào tạo trải qua các bậc học khác nhau. Đội ngũ GV cơ bản đủ về số lượng, bảo đảm về chất lượng, đáp ứng nhiệm vụ giảng dạy theo mục tiêu, yêu cầu. Đội ngũ GV được đào tạo đúng, đủ chuyên ngành, có trình độ học vấn sau đại học đạt tỷ lệ theo quy định của Bộ Giáo dục - đào tạo, có kinh nghiệm, tay nghề sư phạm được rèn luyện trải qua kinh nghiệm thực tế. Họ không ngừng học tập nâng cao trình độ mọi mặt, ngày càng hoàn thiện hơn nhân cách của người thầy, có tri thức, trình độ sư phạm, kinh nghiệm trong truyền thụ kiến thức AN cho SV.

Tuy nhiên, bên cạnh những mặt tích cực trên vẫn còn nhiều bất cập, hạn chế gây khó khăn cho quá trình giáo dục định hướng các giá trị thẩm mỹ cho sinh viên của nhà trường. Hệ thống các loại giáo trình, đề tài, chuyên đề khoa học, các tài liệu tham khảo của môn AN được in ấn, xuất bản nhiều nhưng chưa đạt đến sự thống nhất cao, hàm lượng tri thức khoa học còn hạn chế ở một số ít giáo trình, đề tài khoa học. Nội dung của những đầu sách đó mới chỉ dừng lại ở tái hiện và truyền tải nội dung của âm nhạc, chưa có nhiều tính định hướng, bồi dưỡng các giá trị thẩm mỹ cho người học. Việc sử dụng các dữ liệu từ thực tiễn để minh chứng cho vấn đề quan trọng định hướng các giá trị thẩm mỹ trong thưởng thức các tác phẩm AN còn hạn chế làm cho nó thiếu đi tính thời sự, hơi thở cuộc sống, tính sinh động của thực tiễn đất nước và thời đại. Một số GV chưa thực sự tận tụy với công việc, trình độ năng lực sư phạm còn hạn chế, chưa am hiểu về các vấn đề lý luận nói chung và thẩm mỹ nói riêng. Trong giảng dạy, việc đổi mới phương pháp còn hạn chế, chưa thực sự chú trọng gắn việc truyền thụ tri thức với việc hoàn thiện tác phong công tác, khả năng phán

đoán, xử lý các tình huống của thực tiễn đặt ra. Cá biệt, một số GV trẻ giảng dạy âm nhạc cũng bị cuốn theo trào lưu xu thế AN thời đại, không cảm thụ được hết cái “hồn” và giá trị thẩm mỹ trong từng tác phẩm đó.

Trình độ ngoại ngữ và tin học chưa thực sự đáp ứng được yêu cầu trong điều kiện mới. Thực tế hiện nay, khả năng sử dụng ngoại ngữ và tin học của đội ngũ GV âm nhạc trong nhà trường còn bộc lộ nhiều hạn chế với những nguyên nhân khác nhau như tuổi tác, điều kiện sống, môi trường công tác, chính vì vậy đã tạo ra những khó khăn nhất định trong quá trình giáo dục và định hướng các giá trị thẩm mỹ cho SV. Bởi lẽ, có am hiểu về nội dung cần truyền tải thì khi thực hành giảng dạy mới đạt được kết quả cao, tính định hướng trong bài giảng đạt được hiệu quả mong muốn.

2.2. Một số giải pháp bồi dưỡng các giá trị thẩm mỹ thông qua giáo dục âm nhạc cho SV Trường Đại học Trà Vinh

2.2.1. Nâng cao nhận thức cho các tổ chức, các lực lượng trong quá trình định hướng các giá trị thẩm mỹ thông qua giáo dục âm nhạc

Đây là biện pháp then chốt, quyết định có tác động mạnh mẽ đến việc định hướng các giá trị thẩm mỹ cho SV của nhà trường thông qua giáo dục AN. Vì có nhận thức đúng đắn sẽ tạo ra động lực, mục đích đúng đắn, nỗ lực nghiên cứu, tích lũy kiến thức để ra biện pháp, hướng đi sát đúng cho quá trình giáo dục nói chung và định hướng thẩm mỹ qua AN nói riêng. Từ nhận thức đầy đủ việc định hướng các giá trị thẩm mỹ cho người học, cũng như sự tác động của thực tiễn của môi trường xã hội vào nhà trường, từ đó nâng cao trình độ của bản thân góp phần nâng cao chất lượng giáo dục đào tạo.

Cùng với đó, cần giáo dục nâng cao nhận thức cho các tổ chức, các lực lượng về định hướng các giá trị thẩm mỹ thông qua giáo dục âm nhạc cho SV tại nhà trường, cần chú trọng giáo dục nâng cao trình độ thường thức, đánh giá, lựa chọn giá trị của cái đẹp và có khả năng “miễn dịch” với các nội dung đi ngược lại với chuẩn mực văn hóa, đạo đức dân tộc.

Tránh việc giao khoán nhiệm vụ định hướng các giá trị thẩm mỹ cho sinh viên là trách nhiệm chỉ của GV âm nhạc, mà phải coi đó là trách nhiệm của toàn nhà trường, của ban lãnh đạo, các cơ quan chuyên môn. Chỉ có như vậy mới phát huy được tối đa nguồn lực của nhà trường trong sự phát triển đức - trí - thể - mỹ cho sinh viên. Đặc biệt trong giai đoạn hiện nay, với sự bùng nổ của các trào lưu AN, những sản phẩm không mang tính nghệ thuật, chạy theo lợi

ích của tiền bạc, danh vọng, trái với thuần phong mỹ tục. Điều này đã gây ra những ảnh hưởng không nhỏ đến việc hình thành, hoàn thiện nhân cách, lối sống của SV cũng như việc định hướng các giá trị chân – thiện – mỹ hiện nay.

2.2.2. Tiếp tục đổi mới chương trình, nội dung và phương pháp giảng dạy âm nhạc đáp ứng với mục tiêu yêu cầu đào tạo của nhà trường và xã hội

Trước yêu cầu mới của tình hình nhiệm vụ giáo dục và đào tạo hiện nay, đòi hỏi công tác giảng dạy môn AN phải bảo đảm tính khoa học, sức thuyết phục cao, có nội dung sâu rộng và thiết thực giải đáp các vấn đề mới mà thực tiễn đặt ra. Do đó, cần phải đẩy mạnh đổi mới nội dung, chương trình, PP dạy học. Trong đó, đổi mới PP dạy học nói chung, PP dạy học môn AN nói riêng là khâu quan trọng để nâng cao chất lượng và đổi mới sao cho phù hợp với đối tượng GD, đào tạo. Từ đó góp phần quan trọng trong việc nâng cao chất lượng GD, đào tạo trực tiếp xây dựng, bồi dưỡng, nâng cao phẩm chất, nhân cách, nhân quan thẩm mỹ cho cả GV và SV.

Đổi mới PP dạy học là phải không ngừng ứng dụng các thành tựu khoa học công nghệ hiện đại, nhất là CNTT, mô phỏng v.v. Đồng thời, phải đặt ra yêu cầu cao cho người học, SV phải xác định được đúng động cơ, phát huy tính tích cực, chủ động trong học tập rèn luyện, tích cực đổi mới PP học tập cho phù hợp. Phương pháp học của SV phải tương ứng với PP dạy học của GV, cùng tuân thủ theo hướng “tích cực hoá quá trình dạy học”.

2.2.3. Phát huy vai trò năng động chủ quan của đội ngũ giảng viên và sinh viên trong Nhà trường hiện nay

Xuất phát từ vai trò to lớn của người GV trong công tác GD, đào tạo, đặc biệt là GV âm nhạc - người giáo dục, định hướng SV theo tiêu chí của cái đẹp thì càng đòi hỏi yêu cầu cao hơn. Phải tuân thủ nguyên tắc tính đảng, tính khoa học trong quá trình giảng dạy. Để thực hiện tốt nội dung này, GV không những phải giỏi về chuyên môn mà phải vững vàng về lý luận, có khả năng đánh giá các giá trị thẩm mỹ trong đời sống hiện thực và các tác phẩm nghệ thuật, vừa phải có tình cảm, đạo đức cách mạng trong sáng là tấm gương để thu hút, thuyết phục, định hướng tư tưởng đúng đắn cho SV noi theo.

GV muốn hoàn thành được nhiệm vụ của mình là bồi dưỡng tri thức và xây dựng, định hướng các giá trị thẩm mỹ cho người học thì trước hết họ phải là những người có lập trường vững vàng, trung thành tuyệt đối với Đảng, Tổ quốc và nhân dân; phải có

tâm huyết chính trị, tha thiết với mục tiêu lý tưởng, sự nghiệp cách mạng của Đảng. Nếu ở họ không có tâm huyết chính trị, không có tình cảm, đạo đức cách mạng trong sáng và lòng yêu nghề thực sự thì không thể bồi đắp tình cảm, định hướng chính trị đúng đắn cho người học. Đây là một đòi hỏi cao mang tính đặc thù của người GV.

Đối với SV, cùng với quá trình lĩnh hội tri thức trong quá trình học tập, thì bản thân họ phải biến quá trình giáo dục, định hướng đó thành quá trình tự giáo dục, tự định hướng. Chỉ có như vậy, họ mới hình thành và ngày càng phát triển khả năng cảm thụ, đánh giá và thưởng thức các tác phẩm AN theo tiêu chí của cái đẹp. Họ phải dám đấu tranh, phê phán những quan điểm sai trái lệch lạc, những thị hiếu, trào lưu phản giá trị văn hóa, thẩm mỹ trong nhà trường, xã hội. Mỗi SV là một mắt xích trong quá trình GD, vì thế việc bản thân họ phát huy được yếu tố năng động, chủ quan của bản thân sẽ tạo ra một guồng quay vững chắc trong việc xây dựng môi trường nhà trường văn hóa, lành mạnh, thưởng thức các tác phẩm AN theo tiêu chí của thẩm mỹ.

3. Kết luận.

Giáo dục thẩm mỹ thông qua AN cho SV Trường Đại học Trà Vinh thực chất là nâng cao khả năng phát hiện bản chất thực sự của giá trị thẩm mỹ trong các tác phẩm âm nhạc cũng như những sản phẩm phản văn hóa đang lan tràn hiện nay. Trước sự bùng nổ của cuộc Cách mạng Công nghiệp lần thứ Tư thì vấn đề giáo dục thẩm mỹ cho SV lại quan trọng hơn bất cứ thời điểm nào, bởi lẽ đây là cơ hội phát triển toàn diện cho SV về đức, trí, thể, mỹ.

Tài liệu tham khảo

- [1]. Bình Định (1997), *Giáo trình Lịch sử Âm nhạc Phương Đông*, Học viện Âm nhạc Quốc gia, Hà Nội.
- [2] Đình Văn Ân (2008), *Giáo dục và đào tạo chìa khóa của sự phát triển*, NXBTài chính. Hà Nội.
- [3] Đỗ Huy (1987), *Giáo dục thẩm mỹ - Mấy vấn đề lý luận và thực tiễn*, NXB Thông tin Lý luận. Hà Nội
- [4] Hoàng Như Mai (1987), *Bàn thêm về nhu cầu văn hóa và thị hiếu nghệ thuật, trong sách “Thỏa mãn nhu cầu văn hóa và nâng cao thị hiếu nghệ thuật”*, NXB Văn hóa. Hà Nội
- [5] Văn Minh Hương (2003), *Gagaku và Nhã nhạc*, NXB Thanh Niên, Thành phố Hồ Chí Minh.
- [6] Nhiều tác giả (2014), *Nghệ thuật âm nhạc phương Đông: Bản sắc và giá trị*, ĐH KHXH&NV, Thành phố Hồ Chí Minh.